

periskop

Kritikk av kunst for barn og unge

Sier ja til Alvoret

Anmeldelser

Mona Gjessing | Publisert: 18.11.15

Han som sier ja er resultatet av et vellykket samarbeidsprosjekt. Ung Opera løfter frem et gnistrende godt musikkdrama med beksvarte understrømninger.

Operaen *Der Jasager/Han som sier ja* (1930) er i bunn og grunn et drama som reiser moralfilosofiske problemstillinger. Kan det, for eksempel, rettferdiggjøres at man dreper et menneske for å redde en større gruppe mennesker? På fremføringen av stykket på Den Norske Operaen slipper verken de unge musikerne som er

Faktaboks

Den Norske Opera & Ballett
Kurt Weill/Bertolt Brecht: *Der Jasager/Han som sier ja* (1930)

Fremført av: Barnekoret, musikere fra Barratt Due Musikk institutt, musikere fra Musikk på Majorstuen og sangere fra DNO.

Musikalsk ledelse: Steffen Kammler

Koreografi: Nina Braathen
Filmredigering og animasjon: Alexander Istad og Anders Dahl

Kostymer: Grete Rustad
Lysdesign: Erik Holmberg
Musikalsk innstudering/
klaver i orkester: Gabor David Nagy, Andrea Secchi

involvert i forestillingen eller publikum unna alvorlige refleksjoner.

Det pedagogiske samarbeidsprosjektet som står bak forestillingen, Ung Opera, er initiert av Den Norske Opera & Ballett. Målet er å gi Barnekoret og unge

musikere i Oslo konkrete oppgaver å løse innen operasjangeren. Med *Han som sier ja* sikter Ung Opera høyt, for det å sette opp denne operaen har virkelig sine utfordringer, ikke minst når det gjelder iscenesettelsen av det grove barnemordet mot slutten av forestillingen.

Korleder: Edle Stray Pedersen
Sangpedagoger: Ledere fra Musikk på Majorstuen skole
Regi: Gunnar Bergstrøm
Inspisient: Mari Karoline Skyberg
Ble spilt 11.-17. november 2015

Et historisk lærestykke

Først en kort innføring i den helt spesielle historiske konteksten rundt *Han som sier ja*: Kun tre år etter uroppførelsen av *Han som sier ja* i Berlin i 1930 måtte den jødiske venstre-intellektuelle komponisten Kurt Weill, i likhet med mange andre jøder, flykte fra Tyskland. Den nye musikken falt i unåde og havnet i kategorien *Entartet* sammen med mye av den moderne kunsten. *Entartete Kunst*, eller på norsk, *degenerert kunst*, var de tyske nasjonalsosialistenes betegnelse for ikke-naturalistisk, modernistisk kunst. Derfor, etter å ha blitt oppført over 300 ganger var det slutt for fremføringen av Bertolt Brecht og Kurt Weills lærestykke i Tyskland. Kjennskapet til den videre historiske utviklingen kaster et ekstra uhyggelig lys over forestillingen som har blitt spilt den siste uken i Den Norske Opera.

Et flytende, fargerikt, mønstret bilde projiseres på lerret, og gir umiddelbare assosiasjoner både til et kaleidoskop og til det japanske riksvåpenet. Foran mønsteret som peker på at den historien vi skal gå inn i opprinnelig er fra Japan, utspilles en grufull tragedie som det er vanskelig å ikke bli grepet av. Mer om historiens japanske forankring avslutningsvis.

En ung, syk gutt ofres – han kastes ut fra et fjell og dør – tilsynelatende for fellesskapets beste. Slik er den ytre rammen for det dramatiker og librettist Bertholt Brecht og komponist Kurt Weill omtaler som «Lehrstück». Et Lehrstück/lærestykke er et drama som settes opp fordi de medvirkende *selv* skal bli mer bevisste, og når det gjelder *Han som sier ja* var den uttalte ambisjonen at de medvirkende skulle tenke over hva stykkets hovedperson, den unge gutten, sa «ja» til.

Skapelsen av publikum

Nå er jeg kjent med at verken Brecht eller Weill gjennom sin sterkt politiserte estetikk var ute etter publikums spontane og individuelle teateropplevelse eller at publikum skulle bli grepet, men med en marxist-leninistisk samfunnsomveltning for øyet, heller strebet i retning av å skape et handlekraftig publikum. Dagens norske publikum opererer imidlertid med en annen politisk og historisk forståelse enn publikum i Berlin på begynnelsen av 1930-årene og vi står friere til å velge våre responser på *Han som sier ja*.

Litt corny i
den
aktuelle

[http://www.periskop.no/wp-content/uploads/2015/11/Han-som-sier-ja-2015_Foto-Erik-Berg_033.jpg]

På fremføringen av stykket på Den Norske Operaen slipper verken de unge musikerne som er involvert i forestillingen eller publikum unna alvorlige refleksjoner. Foto: Erik Berg.

oppsetningen er riktignok kostymene som er tegnet av Grete Rustad, og som er inspirert av den norske kunstneren Hariton Pushwagners serigrafiserie *En dag i familien manns liv* (1980). Hva Pushwagners lett paranoide forestilling om sjelløse byråkrater har å gjøre i settingen er jeg sannelig ikke sikker på. Mer vellykket er hovedpersonens kostyme og rekvisita: Den unge gutten går barhodet i enkle klær og bærer med seg et spinkelt lekefly konstruert av tynne ståltråder i hånden. Mot slutten av den aktuelle oppsetningen overtar et bilde av dette flyet for det fargerike mønsteret som underveis i forestillingen veksler med flimrende bilder av fjell, storbyer og fotografier av barn publikum aldri får vite hvem er. Selv om filmen, som gjennom hele forestillingen går i bakgrunnen nettopp *holder seg* i bakgrunnen, så trer den i det visuelle punktumet frem som et vesentlig poetisk bidrag.

Det skjebnesvangre ja

Jeg har allerede vært inne på lærestykkets ambisjon: at de medvirkende i en oppsetning skulle tenke over og ta stilling til *plotet*. Vel så viktig som tenkningen omkring *plotet* tenker jeg nok at selve fremføringen av Weills intenst vakre musikk har

vært for de om lag 150 involverte unge musikerne og sangerne. Det 30 minutter lange verket har en rå klangfarge, flere brutale, trampende, marsjliknende partier og et kor som veksler mellom å være resonnerende og direkte konfronterende overfor til publikum.

Han som sier ja inneholder også øyeblikk hvor publikum fullstendig overveldes av en

[http://www.periskop.no/wp-content/uploads/2015/11/Han-som-sier-ja-2015_Foto-Erik-Berg_106.jpg]

Han som sier ja åpner for refleksjoner omkring intethet og død, mener vår anmelder. Foto: Erik Berg.

eksistensiell problematikk: Via stillhet og etterfølgende enkle melodibrokker i orgel, og ikke minst i ungguttens skjebnesvangre «jaaaaa» til egen utslettelse, åpnes det for refleksjoner omkring intethet og død. I den nevnte sekvensen, som vel er det nærmeste vi kommer et illusjonsbrudd i *Han som sier ja*, forenes ung og gammel, publikum og utøvere. Det er vakkert.

Særegen intensitet

Hovedrollen, den unge gutten, spilles av en av Barnekorets egne guttesopraner, Aksel Johannes Skramstad Rykkvin. Det at han synger så tindrende, med en slik inderlighet og alvor i stemmen som han gjør, er avgjørende for at publikum gir seg hen til det aktuelle musikalske dramaet. Fine rolleprestasjoner på premieren gjør også Espen Langvik (læreren) og Vigdis Unsgård (moren). Unsgård burde imidlertid dra på mer: Moren er faktisk i ferd med å miste sin egen sønn.

Han som sier ja er bygget på en gammel japansk tradisjonsfortelling – et No-skuespill ved tittel *Taniko* – og teksten er oversatt fra japansk til engelsk til tysk og så til norsk av produsent Gunnar Bergstrøm. Et No-skuespill er en klassisk japansk teaterform fra 1300-tallet og ikke en uttrykksform vi er fortrolig med i dag. Kanskje forsvant enkelte av skuespillets

elementer underveis – det er vanskelig å si – men imponerende nok fornemmer publikum en særegen intensitet som er vanskelig å beskrive.

Om hver og en av de involverte i prosjektet Ung Opera har engasjert seg grundig i verkets tematikk vet publikum ingenting om, men at oppsetningen av *Han som sier ja* var gjennomsyret av et stort alvor var det aldri noen tvil om.

Om skribenten [#wpautbox_about]

Siste sjangerinnlegg [#wpautbox_latest-post]

[<http://www.periskop.no/author/monag/>]

Om Mona Gjessing

[<http://www.periskop.no/author/monag/>]

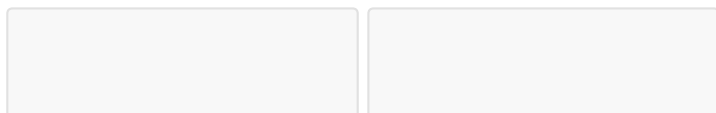
Gjessing har mellomfag i idéhistorie og hovedfag i musikkvitenskap fra Universitetet i Oslo. Har jobbet som produsent på Ultima og i administrasjonen på Institutt for Musikkvitenskap, UiO, og Norges Musikkhøgskole. Har skrevet kunstanmeldelser i KUNST, Billedkunst og Klassekampen. I dag Numer og Billedkunst. Leder av arbeidsutvalget, seksjon kunst, Norsk kritikerlag.

Stikkord: [Barnekoret](#), [Barrat Due](#), [Bertolt Brecht](#), [Den Norske Opera og Ballett](#), [opera](#)

Del dette innlegget

Kanskje du også liker disse

Den
vakre
stormen

Den
vakre
stormen

Opera
kan få
born til å
reflektere

Opera
kan få
born til å
reflektere

0

KOMMENTARER

Kommenter

Kommenter via facebook

0 Comments

Add a comment...

Facebook Comments Plugin